

ZEANURI'KO SORGIÑAK

Zeanuri'ko sorgiñai buruz emen ipiñiko dodazan albisteak Valladolid'eko "Txanzillerian" aurkitzen dira, "Pleitots de Vizcaia" izenburuko arloan.

1572 urtean aurkitzen gara.

Zeanuri'ko bizilagun zan Aranguren'go Pedro'k, Goitia'tar Joan eta onen emazte Mayora auzitegian salatu ebazan "sorgiñak izanik, sorginkeria, siniskeria eta arao (conjuro) asko egiten ebezalako. Eta lurralde onetan euren sorginkeriaz kalte andiak egiten ebezalako".

SORGINKERIAK

Mayora andrea, gauez, sorginkerietan ibiltzen ei zan Zeanuri'ko errian, umeak il eta gero euren odola atera eta edaten...

Baita Mayora sorgiñak Orue'ko Martin eta onen emaztea aragian lotuta ezkonduen bizitza ezin egiñez euki ei ditu, eta berak esaten dauanaren testigutzat Orue'ko Santxo ekarten dau, eta onek autortzen dau: Martiaren leenengo egunetan bera, Zeanuri'ko eleizarantza joiala an gizonak egiten daben "Jaunaren Nekaldia" ikusteko asmotan, Goitia'tar Joan eta onen emazte Mayoraren etxera sartu zala. Eta sutondoan jarleku baten jasarrita egoala, Mayora etorri eta bere ondoan jesarri eta biak berbetan asi zirala, eta Mayorak, bera konturatu barik, zerbait kolkoan sartu eutsala, soñekoa josi barik eukan aldetik...

ELEIZARA BIDEAN

Gero eleizarako bidean, otz egiten ebalako, eskua kolkoan sartu ebalako, eta zapitxo baten barruan lotuta zerbait aurkitu.

Zer zan ikusteko atera egin ebalako. Begiratu, zabaldu eta barruan sube baten narrua aurkitu ebalako, baita ari balitza eta zuria, argizari zati bat, baita bulda zati bat...

Etxera etorri zanean bere emazte Mariari eta bere arreba Otxanda'ri emon eutsala ikusteko, eta gero Ganda-segi'tar Joan Zeanuri'ko alkateari, emon eutsala gardedako...

Baita Orue'ko Santxo'k autortu eban:

Orain dala zazpi urte, bere seme Martin Emaldi'ko Marina'gaz ezkondu zala, baiña ezkondu aurretik Mayorak'k gura izan ebalako Martin bere alaba Mari'gaz ezkonzea...

Eta orregatik Mayora sorgiñak, asarratuta, ezkonbarriak euki ebazala lau urtetan aragian lotuta, ezkonduen bizitza ezin egiñik.

Eta gero bi urtetan andik eta emendik ibili zirala erremedio baten billa. Eta azkenean erremedioa emon eutsanak esan autsala: "ori sorgiñen batek egindako kaltea da". Eta sorgin ori ezin zitekela izan Mayora baiño.

EPAITEGIAN

Epaileak itandu eutsan: zuk, Goitia'tar Mayora sorgiña dala uste dozu?

Orue'ko Santxo'k onan erantzun eban:

Goitia'tar Joan, Mayora'gaz ezkondu aurretik, Ipiñazar'ko Marina'gaz ezkondu zan, eta bien alaba Maria, Urutxurtu'tar Prontxigaz gero... Eta Korpus jai bezperan Prontxio'k berak lo egiten eban oian zapo bat ilda aurkitu ebalako, baita beste gauza batzuk... Eta gauza guztiak batera Zeanuri'ko abadeai erakutsi eta onek gauza guztiak eleiza aurrean erre egin ebezalako. Eta orregatik Goitia'tar Mayora berak sorgintzat eukala.

Gero epaileak itandu eutsan: Zeanuri'ko errian sorgin asko dagoz? Eta Orue'ko Santxo'k erantzun eban: Bai, Zeanuri'ko errian sorgin asko dagoz, eta kalte andiak egiten dabez.

Ango jendeak sorgintzat daukaz: Muguzabal'go Maria, baita Egillor'ko Pedro'ren andrea. Baita Pedro bera be sorgiña zala entzunda eukala. Baita Alday'ko Mari, baita Uribiarte'tar Marina, alarguna... Danak zeanuritarrek.

SORGIÑEN AURKAKO EPAIA

Valladolid'ko auzitegiak Goitia'tar Joan 6.000 marabedi ordaintzera zigortu eban, eta Zeanuri'tik kanpora urte betean erbestean bizitzera.

Mayora andrea espetxetik atera, eta asto baten gainean eskuak lotuta, errian zear, lotsagarri erabili eben...

SORGIN-AUZI ONEN AZTERKETA TXIKI BAT

Sorgiñai buruz emen idatzitakoa irakurri ezker, argitasun batzuk emon geinkez:

a) Valladolid'eko epaileak zein errez ontzat artzen eben, azterketa zeatz eta garbi bat egin barik, sorgiñen aurka egindako salakuntza.

Mayora andrea sorgiña zan proba garbirik ez da ikusten auzi guzti onetan.

b) Egia dala Caro Baroja'k sorgiñai buruz esandakoa: sorginkeriarren salakuntza asko auzokoen bendeku edo begantzak zirala.

d) Zeanuri'ko errian 1572 urtean beintzat "Jesusen Nekaldiko" antzerkia edo onen antzeko zerbait egiten zala.